

Editörden

From the Editor

Cemaat konulu bir dosya ile yeniden okuyucu karşısındayız. Bu kavram çeşitli toplum ve kültürlerde farklı oluşumlar için kullanılmıştır. Toplum ve birey ikilemi tarih içerisinde hep bu kavramla ilişki içerisinde olmuş, cemaat ya da kolektivite önemini korumuştur. Din söz konusu olduğunda da aslolan birey değil, topluluk olarak gözükmektedir. Nitekim tarih boyunca çeşitli dini yapılara, oluşumlara, kültürlere ve tezahürlere bakıldığında bu, rahatlıkla görülebilir. Ne var ki, bugünkü, özellikle de entelektüel -daha doğrusu popüler entelektüel- yaklaşımlara göre din birey temellidir. Yani bu noktada dinin Tanrı ile insan -tabii birey insan!- arasında bir durum olduğu şeklinde bir kalkış noktasından hareket edilen yaklaşımlar söz konusu olmaktadır.

Oysa reel dünyada din ve onunla ilişkilendirilen olguların tümünde kolektif kimliklerin mevcudiyeti -doğrudan ya da dolaylı olarak- söz konusudur. Ayrıca dini bireysel olana indirgeyen yaklaşım, çoğu zaman inanıldığı gibi ezeli ebedi bir durum olmayıp, yakın zamanların bir ürünüdür. Üstelik bu çoğunlukla fiili bir durumdan ziyade bir temenniye dile getiriyor görünmektedir. Bunun da temelinde bireysele bu konuda yapılan aşırı yorumların tarih dışı ve kurgusal olmaları yatmaktadır.

Dolayısıyla beklenti, dinsel alanın giderek kolektif, cemaatsel olandan bireysel olana doğru dönüşüm geçirdiği -daha doğrusu dönüşüm geçirmesi gerektiği- yolundadır. Böyle olunca da radikal örnekleri itibarıyla, "cemaat" etiketli dinselliğin yok sayılması yönündeki idealist eğilim, alana ilişkin diskuru işgal etmektedir. Cemaat olgusunun aşırı ihmali, görmezden gelinmesi ya da yok sayılması, gerçekliği değiştirmemekte, aksine bu yok sayışların temsilcileri için bir körlük oluşturmaktadır.

Çünkü gerek geçmişte, gerek günümüzde; gerek Doğuda gerekse Batıda cemaat olgusu ve kollektivite temelli dinsel yaygınlık ve geçerliliğini her zaman korumuştur. Aslında bunun şaşılacak bir tarafı da bulunmamaktadır. Çünkü -dünya koşulları itibariyle- din temelde insani faaliyetlerle ilgilidir ve kültürel ve toplumsal ile alakalıdır. Diğer taraftan bireyselliği aşırı idealize ediyor görünen modernist saiklerin yine modern -dönemde yaşayan- insanlar için tatmin edicilik düzeyleri Yirmibirinci yüzyılın başları itibariyle -beklenenin aksine- giderek azalıyor görünmektedir.

Dünyada ve Türkiye'deki bu gerçeklik, cemaat kavramının fantastik, kurgusal ve tarih-dışı çerçevelerden kurtularak, olgu ve algı düzeyinde yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Bu kavramın inkar edilerek, yok sayılarak ilgili sorunların çözümlenebilme ihtimalinin kalmadığı artık görülmektedir. Bu bakımdan tarih içerisinde İslami aklın yer ediş ve gelişiminin yanı sıra topluluk ya da cemaat kültürünün günümüzdeki yeniden üretilme potansiyelleri ve sonuçlarının gerçekçi, tecrübi ve tarih içi bir şekilde ele alınmasının bir zorunluluk arz ettiği düşünülmektedir.

15 Temmuz faciası bu noktada aynı zamanda bir milat da olabilir mi? Olayın aşırı sıcak siyasal ve toplumsal boyutlarından analitik bir mesafeye çekilerek onun merkezinde cemaat olgusunu yeniden düşünmek gerekmektedir. Nitekim Eskiyeeni'nin bu sayısında *Cemaat Olgusu ve Cemaat Algısı* çerçevesinde bir dosya oluşturulma yoluna gidilmiştir. Bu bakımdan Ömer Gülen'in 'Geleneksel ve Modern Toplumlarda Cemaat Algısı' ve Muhammet Özdemir'in 'Türkiye'de İslami Fırkalaşma ve Cemaat olgusunun Felsefi Tahlihi' başlıklı araştırma yazıları dosyada sayı olarak az ama keyfiyet olarak derin ve özgün birer katkıyı temsil etmekte ve yeni bir başlangıç motivasyonunu temin etmeye aday görünmektedirler.

Diğer taraftan son zamanda cemaat denilince gündemde tek bir yapının öne çıktığı da malumdur. Bu bakımdan Gülenist hareketin yarattığı terör ortamının tartışılması amacıyla Anadolu İlahiyat Akademisi tarafından 2016 yılı sonlarında FETÖ olayı çerçevesinde düzenlenen panelin konuşma metinleri dosyanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Bu alanla alakalı simaların sunduğu konuşmalar, uzun vadeli çözümleme ve yeniden düşünmelere kaynaklık edecek ve motivasyon sağlayacak içeriklere sahip bulunmaktadırlar.

Yine konu ile ilgili değerlendirme ve tanıtım yazılarının da bulunduğu bu sayımızda dil ve tarih konularında özgün araştırma yazıları ile Yaşar Kemal, Hannah Arendt, anti-semitizm gibi ilgi çekecek konuların da aralarında bulunduğu zengin katkılara yer verilmektedir.

Önümüzdeki sayılarımızda da yeni, güncel ve özgün dosyalarımızla yeniden buluşmak ümidiyle..